

מדד הקול הישראלי אפריל 2021

פרופ' תמר הרמן וד"ר אור ענבי

ממצאים עיקריים

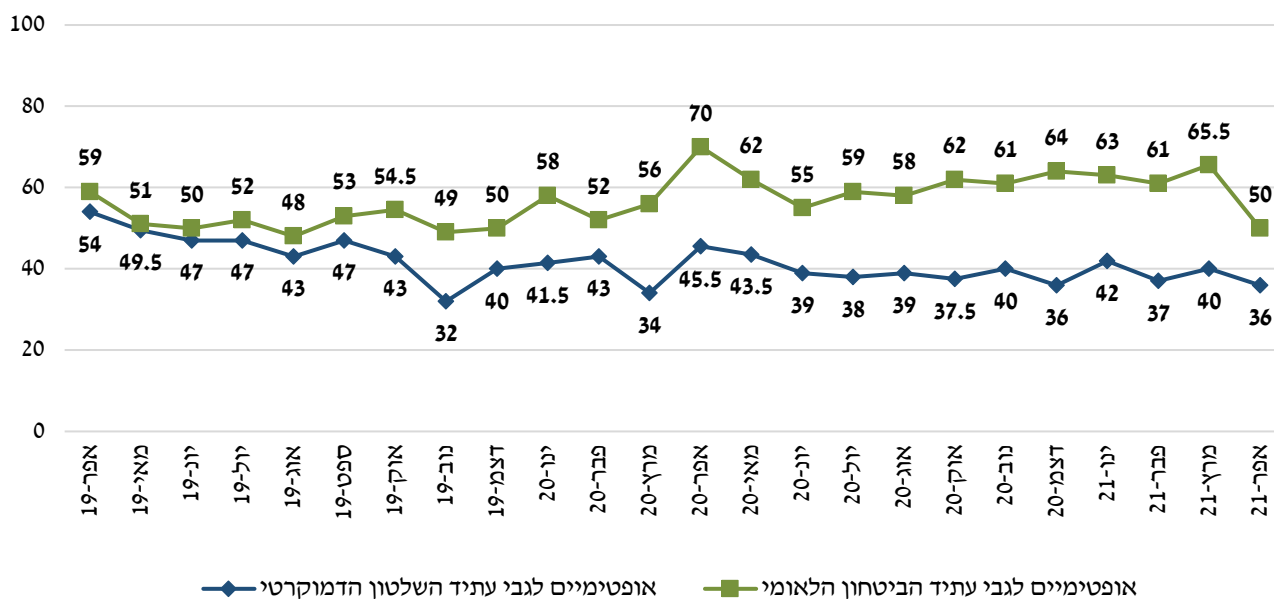
- ❖ החודש נמדדה ירידה חדה באופטימיות לגבי עתיד הביטחון הלאומי וירידה קלה באופטימיות לגבי עתיד הדמוקרטיה בישראל, ועדיין – שיעור האופטימיים לגבי ביטחון עולה על זה שהם אופטימיים לגבי עתיד הדמוקרטיה.
- ❖ פחות מחמישית מהציבור בישראל שבע רצון מתוצאות הבחירות.
- ❖ רוב הציבור מגלה עניין במגעים בין ראשי המפלגות בנוגע להקמת ממשלה, ואולם שיעור המתעניינים בקרב היהודים עולה על שיעורם בקרב הערבים חרף מרכזיות רע"ם בתהליך.
- ❖ למרות הקשיים בהרכבת הממשלה הציבור מתנגד ברובו להצעה שראש המפלגה הגדולה ביותר יוכר אוטומטית כראש הממשלה הנכנס.
- ❖ הציבור נבוך וחלוק באופן כמעט שווה בשאלה האם בחירה של ראש ממשלה היא שיטה טובה יותר או גרועה יותר מזו הקיימת לניהול המדינה.
- ❖ הרוב מתנגדים להצעת ש"ס לבחירה ישירה כפתרון אד הוק ל"פלונטר" הפוליטי, ורק רבע חושבים שיש סיכוי שאכן יתקיימו בחירות כאלה.
- ❖ לו הייתה מתקיימת כיום בחירה ישירה לראשות ממשלה נתניהו אמנם זוכה לשיעור הגבוה ביותר של ההעדפה, אך לפיד צמצם מאוד את הפער ושיעור אלה שהיו בוחרים בו נמוך רק במעט משיעור מי שהיו בוחרים בנתניהו.
- ❖ רוב גדול סבורים שהמשא ומתן הקואליציוני ייכשל ושקיים סיכוי גבוה שיתקיימו בקרוב בחירות חמישיות. נמוך בהרבה הוא שיעורם (הדומה) של מי שסבורים שנתניהו יצליח להקים ממשלה או שבנט ולפיד יצליחו בכך.
- ❖ רוב גדול מהציבור היהודי מתנגד להקמת ממשלה בהשתתפות המפלגות הערביות. שיעור דומה מתנגדים להקמת ממשלה בתמיכה או בהימנעות של רע"ם.
- ❖ בצלאל סמוטריץ' (בציבור היהודי) ומנסור עבאס (בציבור הערבי) זוכים להערכה לא מבוטלת על עמידתם על העקרונות שעליהם הכריזו טרם הבחירות (סמוטריץ' – התנגדות לקואליציה בתמיכת מפלגת ערביות; עבאס - ישיבה בכל ממשלה שתקדם את זכויות הציבור הערבי).
- ❖ רוב הציבור סבור כי אין להמשיך בתשלומי החל"ת הנהוגים כיום, אך חלוק האם להפסיקם לאלתר או למצוא דרך ביניים דוגמת קיצוץ הדרגתי או הארכת תקופת הזכאות למבוגרים בלבד.
- ❖ רוב הציבור, גם אם רוב קטן, סבור כי על ישראל ללכת בעקבות ארה"ב ולהכיר בשואת העם הארמני, גם אם הדבר יביא להחרפת היחסים עם טורקיה.

מצב הרוח הלאומי

החודש נמדדה ירידה גדולה של כ-15% באופטימיות לגבי עתיד הביטחון הלאומי – בניגוד לעבר, רק כמחצית מהמרואיינים צופים לעתיד בתקווה בתחום הזה. ייתכן שהדבר נובע מחידוש הירי מעזה ומההתנגשויות בין המשטרה לפלסטינים בירושלים, אבל יש צורך במדידות נוספות כדי לוודא שמדובר במגמה ולא במדידה יחידה. גם באופטימיות לגבי עתיד הדמוקרטיה הישראלית חלה ירידה, ממצא שאינו מפתיע על רקע ההתפתחויות הפוליטיות האחרונות המדגימות היטב כשלים בולטים במערכת השלטון הישראלית. יש לשים

לב כי גם לאחר הירידה באופטימיות בנוגע לביטחון שיעור האופטימיים בנושא זה עולה בבירור על שיעורם בנוגע לדמוקרטיה הישראלית.

אופטימיים לגבי עתיד הדמוקרטיה הישראלית ולגבי עתיד הביטחון הלאומי, אפריל 2019-אפריל 2021
(%, כלל המדגם)

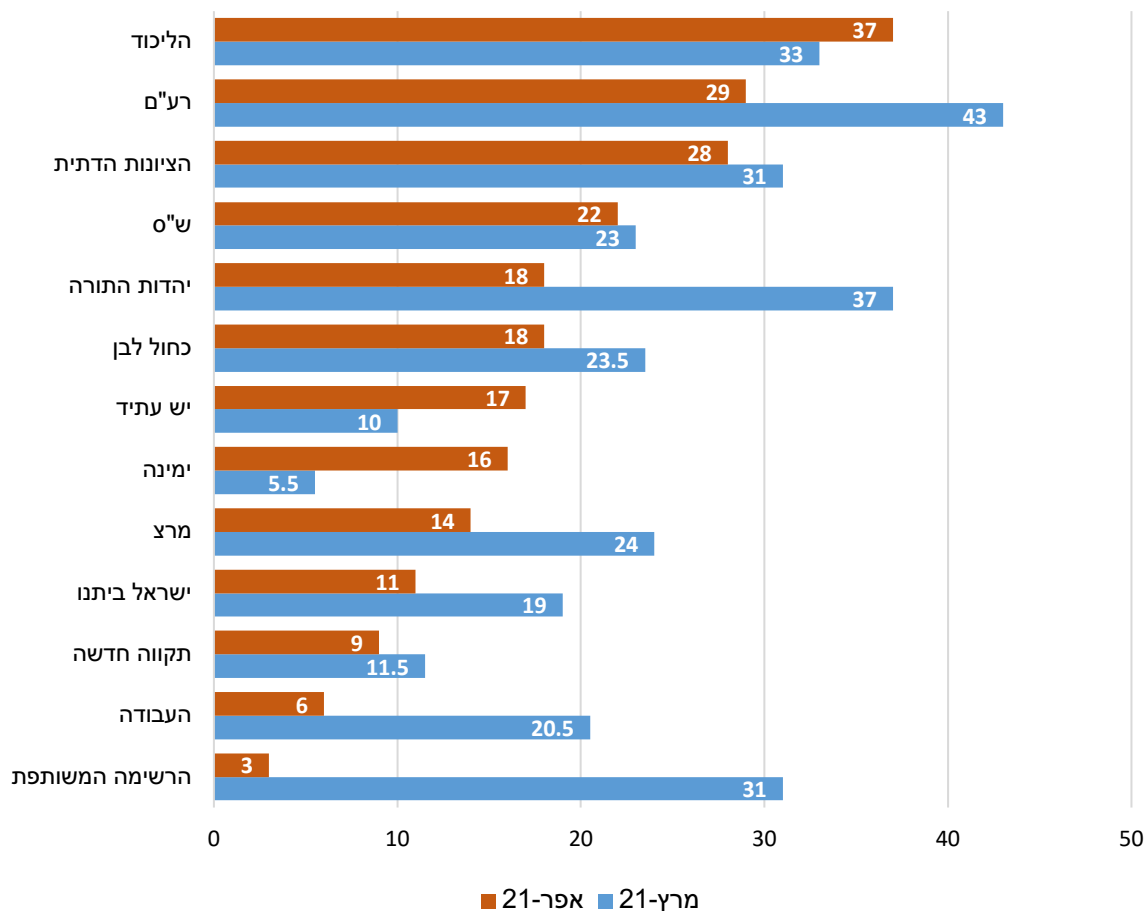
ההבדלים באופטימיות לגבי הביטחון לפי מחנה פוליטי (יהודים) הם קטנים יחסית: שמאל – 46%, מרכז – 50%, ימין – 57%. שיעור האופטימיים הנמוך לגבי עתיד השלטון הדמוקרטי בישראל ניכר גם הוא בכל המחנות, אבל כאן ההבדלים גדולים בהרבה. בשמאל ובמרכז שיעור האופטימיים נמוך בהרבה: שמאל – 15%, מרכז – 26%, ימין – 47%. ממצא זה הוא מעניין נוכח העובדה שלראשונה מזה זמן רב יש סיכוי לא קטן להקמת ממשלה המושתתת על מפלגות מרכז ושמאל.

שביעות רצון מתוצאות הבחירות

שביעות הרצון הציבורית מתוצאות הבחירות נמוכה מאוד, רק 18% מרוצים מהתוצאות, שיעור כמעט זהה למדידת חודש מרץ 2021, מיד לאחר הבחירות (20% מרוצים).

עם זאת, בקרב מצביעי מפלגות מסוימות חל שינוי: בוחרים מפלגת העבודה, מרצ וכחול לבן דיווחו בחודש שעבר על שביעות רצון גבוהה יותר מתוצאות הבחירות מאשר החודש, כאשר המנדט להקמת ממשלה נמצא בידי נתניהו. מנגד – בוחרים ימינה ויש עתיד ביטאו לפני חודש שביעות רצון נמוכה מהתוצאות, אך כיום שביעות רצונם גבוהה יותר, אולי בשל הסיכוי שבסופו של דבר ראשי מפלגותיהם יצליחו להקים ממשלה.

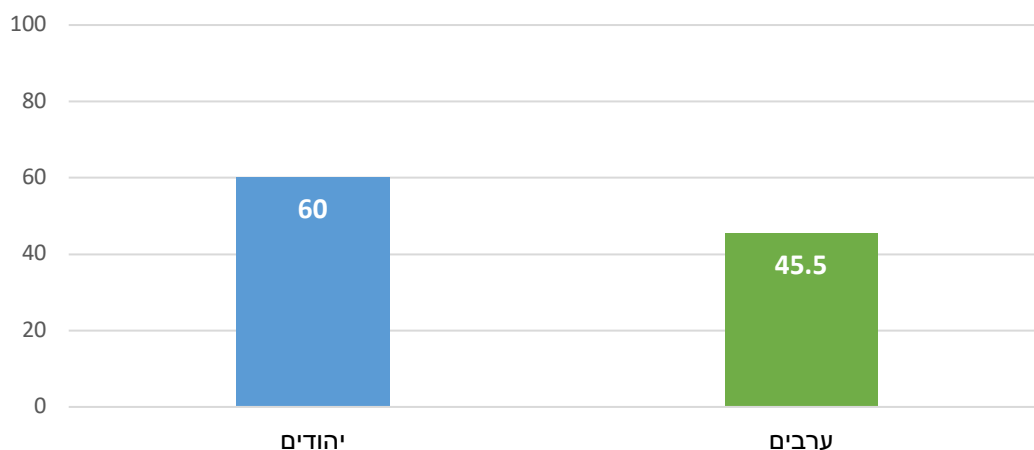
שבעי רצון מתוצאות הבחירות (% כלל המדגם, לפי הצבעה בבחירות)

התעניינות בדיווחים על המגעים להקמת ממשלה

למרות שמדובר בבחירות רביעיות והתמשכות תהליך הקמת הממשלה, רוב הציבור (58%) מדווחים כי הם מתעניינים בדיווחי התקשורת על המשאים ומתנים בין ראשי המפלגות. למרות מרכזיותה של מפלגת רע"ם בתהליך, תופעה חסרת תקדים, ההתעניינות בקרב היהודים עולה בבירור על ההתעניינות בקרב הערבים: 60% לעומת 45.5%. לא מצאנו כמעט הבדלים בנושא בין המחנות הפוליטיים השונים (יהודים).

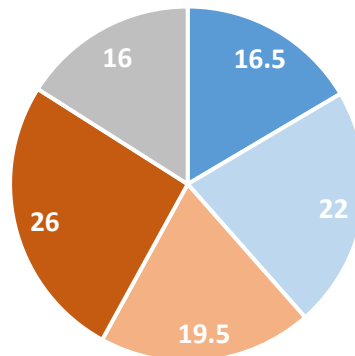
מתעניינים בדיווחים על המגעים להקמת ממשלה (% יהודים וערבים)

שינוי השיטה

ראש המפלגה הגדולה ביותר יהיה ראש הממשלה - נוכח הקשיים בהקמת הממשלה עלו שוב הצעות לשינוי השיטה, כך שזהותו של ראש הממשלה החדש תתבהר מהר ככל האפשר לאחר הבחירות. שאלנו: "האם אתה תומך או מתנגד להצעה שהחל מהבחירות הבאות ראש המפלגה הגדולה יהיה ראש הממשלה, ללא הצורך לקבל את אמון הכנסת?" שיעור המתנגדים לשינוי כזה (45.5%) עולה על שיעור התומכים בו (38%), ואולם לחלק ניכר מן המרואיינים לא הייתה דעת בנדון (16%).

עמדה בנוגע להצעה שהחל מהבחירות הבאות ראש המפלגה הגדולה יהיה ראש הממשלה, ללא הצורך לקבל את אמון הכנסת (% כלל המדגם)

■ לא יודעים ■ מתנגדים מאוד ■ די מתנגדים ■ די תומכים ■ תומכים מאוד

ההתנגדות לשינוי כזה היא חזקה במיוחד בשמאל, כאן רוב גדול אינם רוצים בכך (72%). גם המרכז מדובר ברוב השולל מהלך כזה, אך הוא קטן מאשר בשמאל (57%). בימין רק מיעוט שולל את השינוי המוצע (36%). ההבדל הוא מן הסתם תוצאה של הביטחון העצמי של כל אחד מהמחנות לגבי סיכויי שהמפלגה הגדולה ביותר תבוא מקרבו.

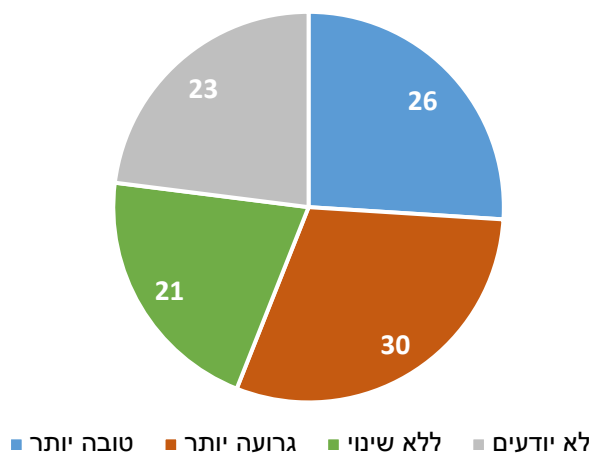
תומכים בהצעה שהחל מהבחירות הבאות ראש המפלגה הגדולה יהיה ראש הממשלה, ללא צורך בקבלת אמון הכנסת

המפלגה	תומכים שראש הממשלה יהיה ראש המפלגה הגדולה (%)
ש"ס	75
הליכוד	74
הציונות הדתית	61
יהדות התורה	48
ימינה	48
ישראל ביתנו	32
תקווה חדשה	26
מפלגת העבודה	22
רע"ם	20
הרשימה המשותפת	18
כחול לבן	16
מרצ	14
יש עתיד	14

ההתנגדות בקרב הערבים למינוי אוטומטי של ראש המפלגה הגדולה לראש הממשלה גדולה מאשר בקרב היהודים (52% לעומת 45%).

בחירות אישיות לראש ממשלה – היות שהנושא חזר ועלה לאחרונה, שאלנו: "האם לדעתך הבחירה הישירה לראש הממשלה מביאה לשיטת ממשל טובה יותר או גרועה יותר במדינה?" הציבור נבדק בשאלה ונחלק באופן כמעט שווה בין מי שחושבים שמעבר לשיטה זו לא יעשה שינוי, מי שחושבים שזו שיטה טובה יותר, מי שחושבים שזו שיטה גרועה יותר או שאינם יודעים.

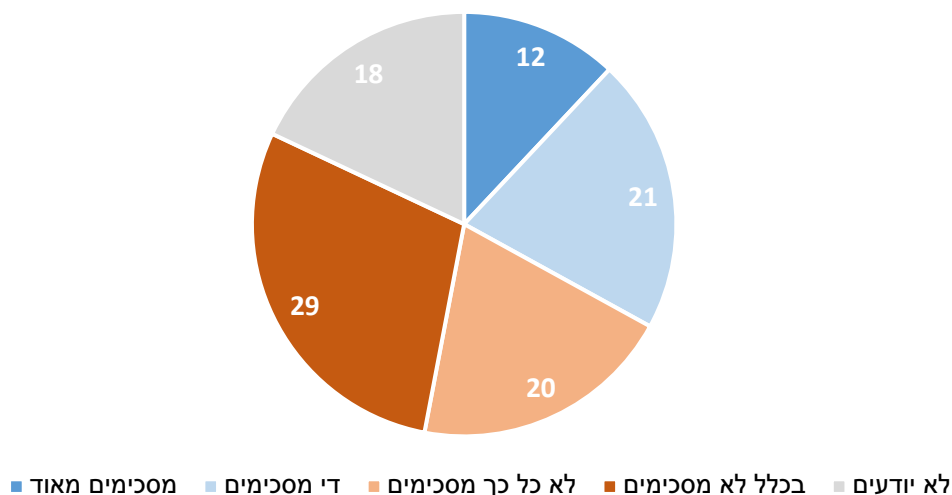
האם לדעתך הבחירה הישירה לראש הממשלה תביא לשיטת ממשל טובה יותר או גרועה יותר במדינה?
(%, כלל המדגם)

ההתנגדות לשיטה נמדדה בציבור היהודי בעיקר בקרב מי שהגדירו עצמם שמאל מהם רוב קטן (52%) סבורים שזו שיטה גרועה יותר, במרכז רק שליש חושבים כך (36%) ובימין כחמישית בלבד (20%). שיעורים אלה דומים מאוד לאלה שנמדדו ב-2001, עת שונה החוק ובוטלה הבחירה הישירה בראש הממשלה.

בחירה ישירה אד-הוק כפתרון ל"פלונטר" – אמנם מצאנו מבוכה באשר לאימוץ קבוע של שיטת הבחירה הישירה, אבל במקביל יש התנגדות ברורה להצעת ש"ס כהוראת שעה לקיים בחירות ישירות לראשות הממשלה בעת הזו כפתרון לסבך הפוליטי שנוצר.

מסכימים או לא מסכימים שהצעת ש"ס לבחירה ישירה לראשות הממשלה בלבד תביא לסיום הפלונטר הפוליטי (%, כלל המדגם)

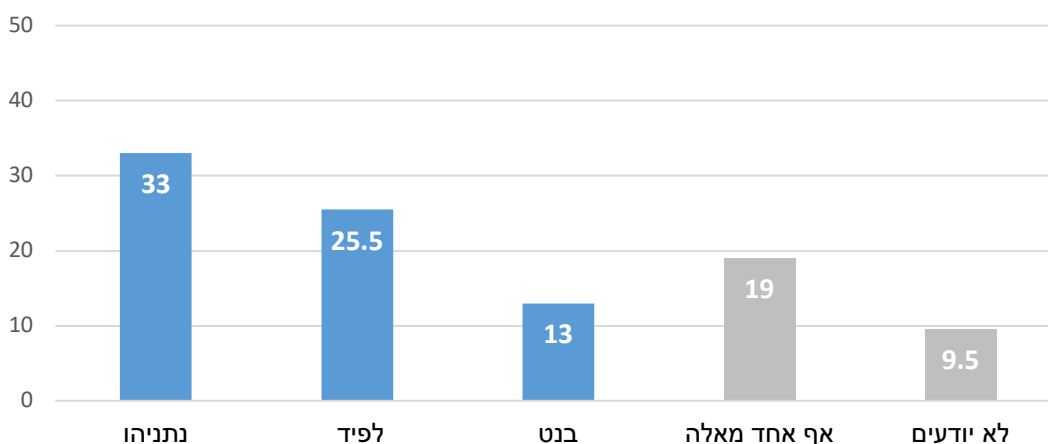
בעניין הצעה זו מצאנו הבדלים גדולים בין מצביעי המפלגות השונות. הטבלה הבאה מציגה את שיעור התמיכה בה לפי הצבעה בבחירות האחרונות. למעשה רוב של תומכים בהצעה יש רק בקרב מצביעי ש"ס, הליכוד והציונות הדתית.

מסכימים שבחירה ישירה לראשות הממשלה תביא לסיום הפלונטר הפוליטי:

ש"ס	% מסכימים
הציונות הדתית	83
הליכוד	55.5
יהדות התורה	54
ימינה	39
הרשימה המשותפת	39
רע"מ	29
תקווה חדשה	25
עבודה	20
יש עתיד	12
כחול לבן	12
מרצ	11
ישראל ביתנו	9.5
	7

ומי המועד המועדף? ביקשנו לראות האם יש מועמד שהיה "זוכה בכל הקופה" והיה והיו מתקיימות כיום בחירות ישירות לראשות הממשלה. הממצאים מורים כי אמנם נתניהו הוא המועמד המועדף על הציבור בשיעור הגבוה בציבור, אך יאיר לפיד גם הוא מועמד בעל סיכויים ניכרים. בנט לעומת זאת היה זוכה בתמיכה ציבורית נמוכה בבחירות אישיות.

לו היו מתקיימות היום בחירות אישיות לראשות הממשלה, למי מהמועמדים הבאים היית מצביע? (%), (כלל המדגם)

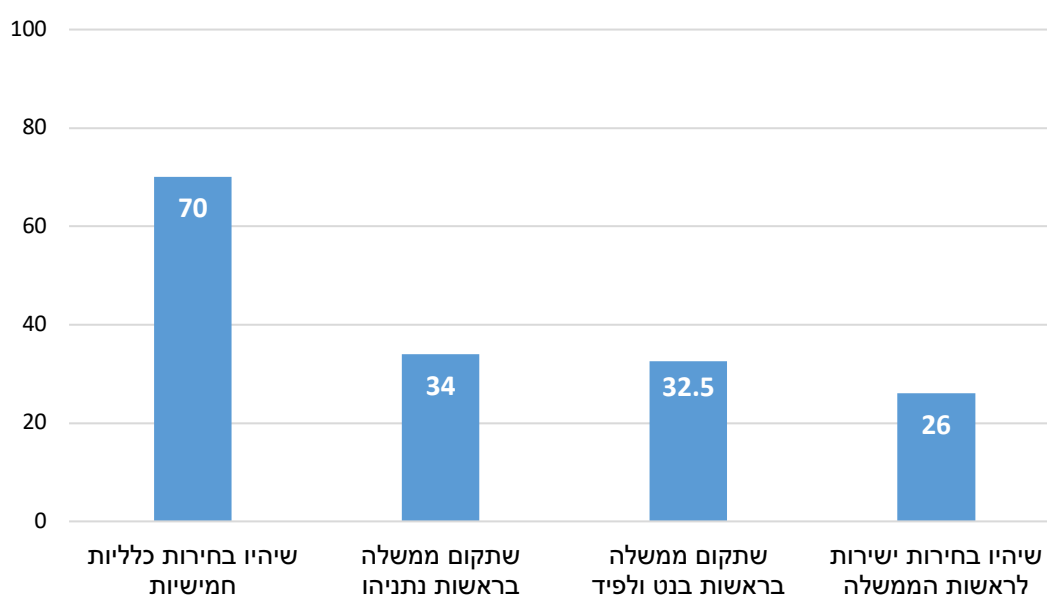
הטבלה הבאה מראה את העדפות מצביעי מפלגות שונות בנוגע לראש הממשלה, במקרה של בחירה אישית. אם היו נערכות היום בחירות ישירות לראשות הממשלה למי היית מצביע? (% לפי הצבעה בבחירות האחרונות)

אף אחד מהם	בנט	לפיד	נתניהו	ש"ס
0	6	0	94	הליכוד
1	8.5	1	86	יהדות התורה
9	6	3	80	הציונות הדתית
11	19	0	68	יש עתיד
8	9	80	1	מרצ
21	0	67	5	מפלגת העבודה
34	3	53	3	כחול לבן
25	20.5	43	2	רע"ם
26	0	42	21	הרשימה המשותפת
47	5	34	7	ישראל ביתנו
43	14	21	14	תקווה חדשה
41	22	17	0	ימינה
3	56	1.5	27	

מה יקרה?

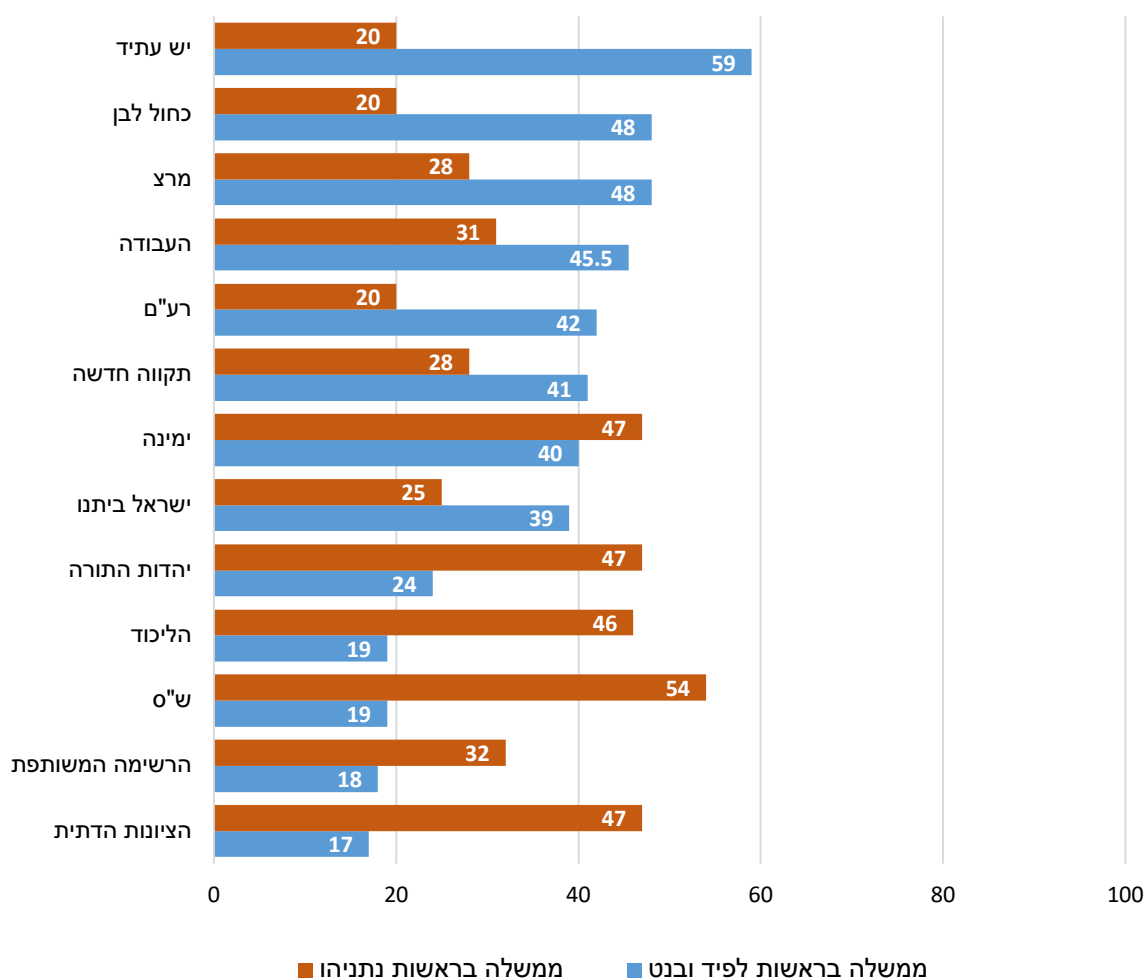
רוב גדול מהציבור הישראלי (70%) סבורים כי אנו בדרך לבחירות מספר 5. רק מיעוט סבורים כי יש סיכוי גבוה שנתניהו יעמוד בראש הממשלה הבאה (34%) ושיעור כמעט זהה סבורים שלפיד ובנט יעמדו בראש הממשלה הבאה (32.5%). שיעור נמוך יותר סבור שיש סיכוי גבוה מאוד או די גבוה שייערכו בחירות ישירות לראשות הממשלה (26%).

סיכוי גבוה שבסיום המגעים הקואליציוניים יתממש כל אחד מהתרחישים הבאים (% כלל המדגם)

הערכת הסיכויים לכל אחד מהתרחישים קשורה במידה רבה למפלגה לה הצביעו המרואיינים בבחירות האחרונות. רוב אלה שהצביעו ליש עתיד סבורים כי לפיד ובנט יעמדו בראש הממשלה הבאה, וכך גם כמעט מחצית ממצביעי כחול לבן, העבודה ומרצ. מנגד, מעל מחצית מבוחרי ש"ס, וכמעט מחצית מבוחרי יהדות התורה, הציונות הדתית, הליכוד וגם ימינה – סבורים כי נתניהו הוא זה שיעמוד בראש הממשלה הבאה.

הצפי להקמת ממשלה בראשות נתניהו או ממשלה בראשות בנט ולפייד לפי הצבעה בבחירות האחרונות (%), סיכוי גבוה, כלל המדגם)

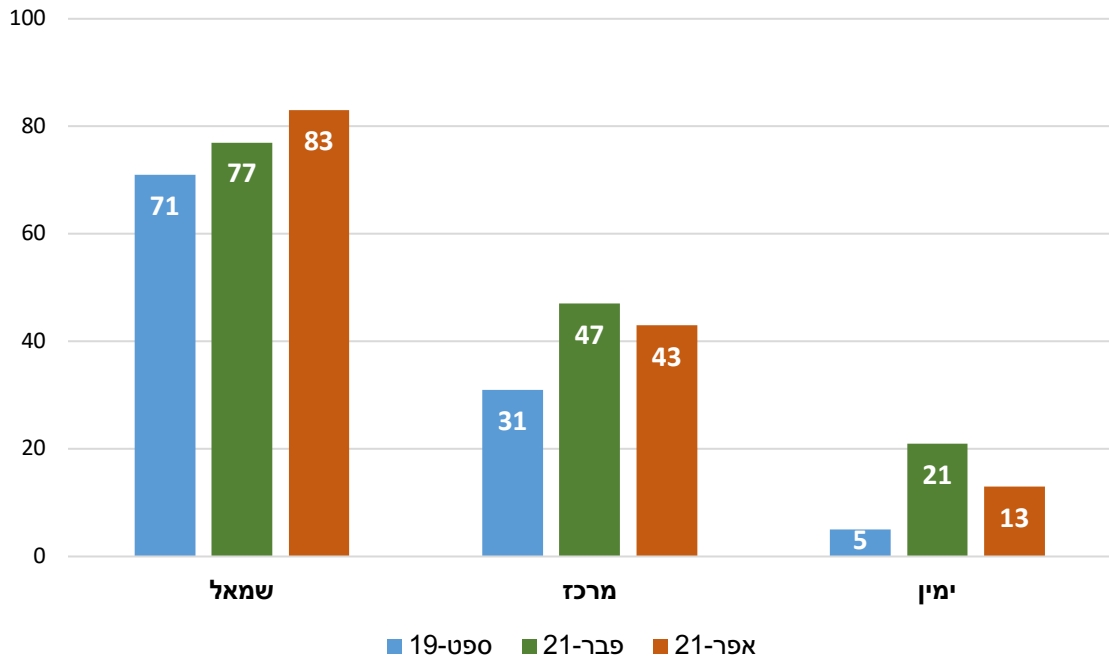
המפלגות הערביות והמאמצים להקמת הממשלה

המפלגות הערביות כחלק מהממשלה?

חזרנו ושאלנו גם החודש את המרואיינים בסקר האם הם תומכים או מתנגדים להקמת ממשלה עם המפלגות הערביות. לפני חודשיים כשליש בציבור היהודי (35%) תמכו בהקמת ממשלה עם המפלגות הערביות לעומת 29% בלבד כיום. בעמדת הציבור הערבי בשאלה זו לא חל שינוי, וכיום רוב של כשלושה רבעים תומכים בכך. פילוח לפי מחנות פוליטיים (יהודים) של מידת התמיכה בהקמת ממשלה עם המפלגות הערביות מעלה כי בעוד בשמאל התמיכה במהלך זה עלתה (מ-77% ל-83%) הרי שבימין (מ-21% ל-13%) ובמרכז (מ-47% ל-43%) חלה ירידה בתמיכה בו.

תומכים בצירוף מפלגות ערביות לממשלה, כולל מינוי שרים ערבים (% , יהודים)

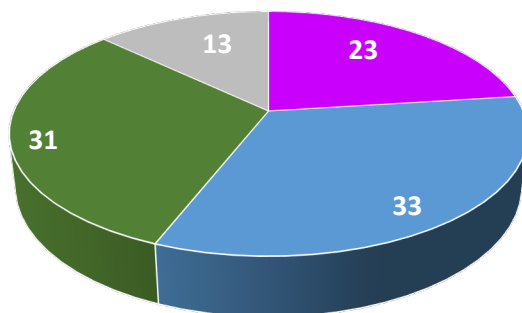

בולטת במיוחד הירידה בתמיכה בהקמת ממשלה בצירוף המפלגות הערביות במפלגות המרכז והימין, שלפחות על נייר הן מועמדות להיות חלק מ"קואליציית השינוי" (כחול לבן : ירידה מ-58% תמיכה בפברואר ל-45.5% באפריל ; תקווה חדשה : מ-41% תמיכה בפברואר ל-31% באפריל ; ימינה מ-21% תמיכה בפברואר ל-6% בלבד באפריל).

בחירות חמישיות או קואליציה בתמיכת רע"ם?

הציבור חלוק בשאלה מה עדיף – עוד מערכת בחירות או ממשלה בתמיכה או בהימנעות של מפלגת רע"ם. שליש מעדיפים ממשלה בתמיכת רע"ם, קצת פחות מרבע מעדיפים הליכה לבחירות חמישיות, ועוד כמעט שליש אינם מעדיפים אף אחת מהאפשרויות אלה. התמיכה בממשלה בתמיכת רע"ם גבוהה קצת יותר בציבור הערבי מאשר בציבור היהודי (39% לעומת 32%, בהתאמה).

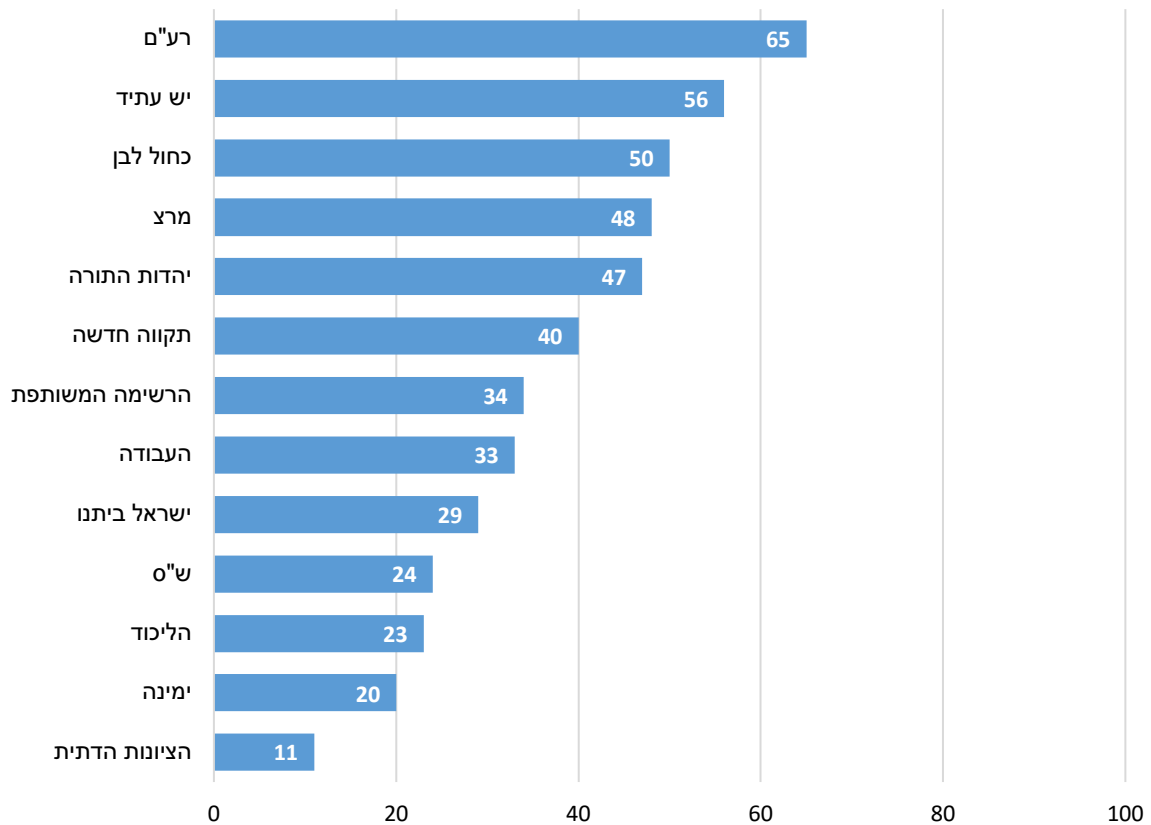
מבחינתך, איזו מהאפשרויות הבאות עדיפה? (% , כלל המדגם)

- בחירות חמישיות לכנסת בעוד כמה חודשים
- ממשלה בתמיכה או בהימנעות של מפלגת רע"ם מבראשות מנסור עבאס
- אף אחת מהאפשרויות
- לא יודעים

בקרב מצביעי מפלגת רע"ם ומפלגות המרכז (יש עתיד וכחול לבן) בין מחצית לשני שלישים תומכים בהקמת ממשלה בהימנעות או בתמיכת רע"ם. התמיכה המועטה ביותר במהלך זה נמצאה בקרב מצביעי מפלגות הימין (הציונות הדתית, ימינה והליכוד).

תומכים בהקמת ממשלה בתמיכה או בהימנעות של מפלגת רע"ם (% כלל המדגם)

בצלאל סמוטריץ' ומנסור עבאס – אנשי עקרונות הראויים להערכה?

שניים ממנהיגי המפלגות, בצלאל סמוטריץ' ומנסור עבאס, דבקים במהלך המשא ומתן בהבטחות שנתנו לבוחריהם ערב הבחירות: סמוטריץ' עומד על התנגדותו לממשלה בתמיכת המפלגות הערביות ועבאס על נכונותו העקרונית לקחת חלק בכל ממשלה שתקום, ובלבד שזו תתחייב לסיוע משמעותי לחברה הערבית.

שאלנו את המרואיינים, יהודים (לגבי סמוטריץ') וערבים (לגבי עבאס), האם שני מנהיגים אלה ראויים להערכה על עמידתם הרעיונית היציבה. רוב קטן בציבור היהודי (54%) סבור כי סמוטריץ' ראוי להערכה על עמידתו על הבטחות הבחירות שלו, ובציבור הערבי קצת פחות ממחצית (46%) סבורים כך לגבי מנסור עבאס. למעשה הציבור הערבי מפוצל בין מצביעי רע"ם (75% סבורים שהתנהלותו ראויה להערכה) לבין מצביעי הרשימה המשותפת (27% סבורים שהתנהלותו ראויה להערכה). מעניין לציין כי סמוטריץ' זוכה להערכה על עמידתו על עקרונותיו לא רק בימין שם יש רוב המביע הערכה כלפיו (62%), אלא גם בשמאל (48.5%) ובמרכז (42%) הוא זוכה להערכה לא מבוטלת על כך.

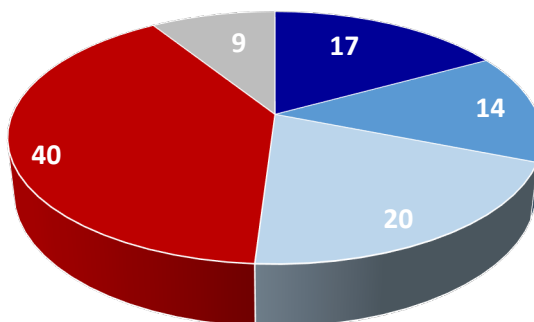
לשני נושאים אחרים:

הארכת החל"ת?

בקיץ לפני שנה הוחלט שתשלומי החל"ת לעובדים יימשכו עד חודש יוני 2021. כעת, לקראת סיום תקופה זו, ועם התחזקות הקולות הקוראים לצמצם את תשלומי החל"ת מחשש שהם מורידים את המוטיבציה לחזור לשוק העבודה, בדקנו האם הציבור תומך או מתנגד להארכת תקופת החל"ת.

מתברר שרק 17% תומכים בהמשך תשלומי החל"ת כמתוכנן, כשליש תומכים בקיצוץ הדרגתי של תשלומי החל"ת או בהארכת רק למבוגרים בגילי 50 ומעלה, ואילו השיעור הגבוה ביותר (40%) מתנגדים להארכת תשלומי החל"ת.

בעוד כחודש תסתיים תקופת תשלום דמי החל"ת. האם אתה תומך או מתנגד להארכת תקופת החל"ת? (% כלל המדגם)

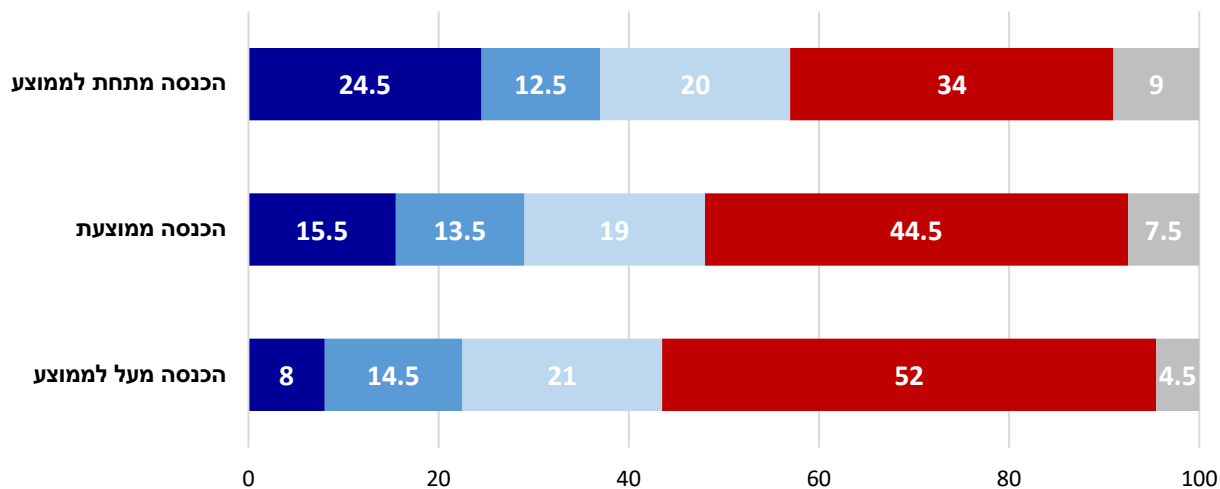
- תומך, אך יש לקצץ בהדרגה בזכאות ובסכום
- תומך בהארכת החל"ת באותם התנאים
- תומך בהארכת החל"ת רק למבוגרים מעל גיל 50
- מתנגד להארכת החל"ת
- לא יודעים

ההתנגדות להארכת החל"ת בציבור היהודי גבוהה בהרבה מזו שבציבור הערבי (42% לעומת 29%) ומנגד התמיכה בהארכת החל"ת במודל הקיים גבוהה הרבה יותר בציבור הערבי (ערבים: 33%, יהודים: 14%).

רק כשליש מהצעירים היהודים (עד גיל 34) מתנגדים להארכת החל"ת ורבע מהם אף תומכים בהמשך מודל החל"ת כפי שהוא, לעומת מחצית מהמבוגרים (גילי 55 ומעלה) המתנגדים להארכת החל"ת ופחות מ-7% תומכים בהארכת מודל החל"ת הנוכחי.

נמצא גם קשר הדוק בין המצב הכלכלי לבין התמיכה או ההתנגדות להארכת החל"ת. בעוד רבע מאלה שהכנסתם החודשית מתחת לממוצע תומכים בהארכת תנאי החל"ת כמו שהם, הרי שרק 8% מבעלי הכנסה חודשית מעל לממוצע תומכים בכך. מרבית (52%) בעלי ההכנסה מעל הממוצע מתנגדים להארכת החל"ת, לעומת רק כשליש מבעלי ההכנסה שמתחת לממוצע המתנגדים להארכת החל"ת.

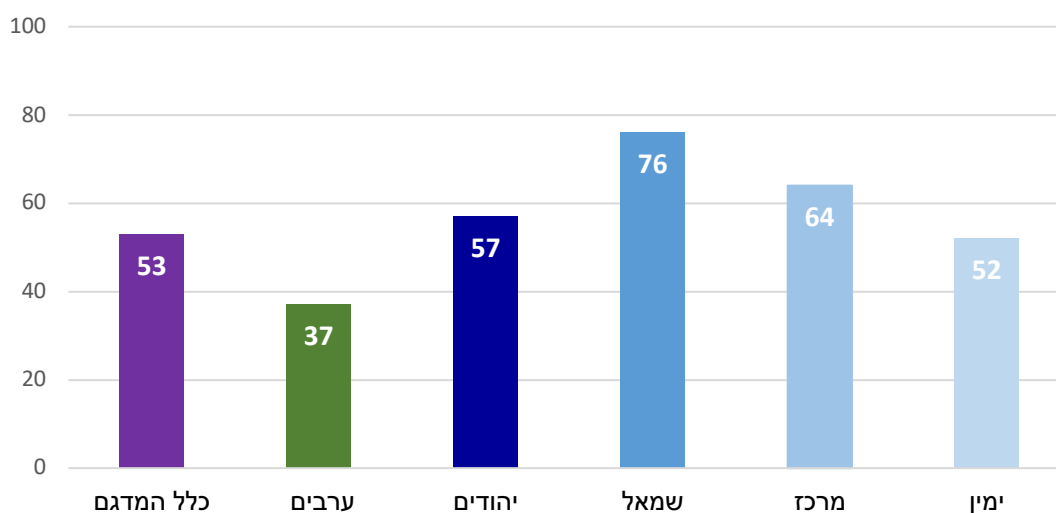
העמדות כלפי הארכת החל"ת, בפילוח לפי ההכנסה החודשית (% כלל המדגם)

- תומך, אך יש לקצץ בהדרגה בזכאות ובסכום
- תומך בהארכת החל"ת באותם התנאים
- תומך בהארכת החל"ת רק למבוגרים מעל גיל 50
- מתנגד להארכת החל"ת
- לא יודעים

הכרה בשואת העם הארמני – לאחרונה הודיע נשיא ארה"ב ביידן כי ארצו מכירה בשואת הארמני. ביידן עשה זאת למרות שקודמיו נמנעו מכך מחשש לעתיד היחסים בין ארה"ב לטורקיה. שאלנו את המרואיינים האם על ישראל ללכת בעקבות ארה"ב ולהכיר גם היא בשואת הארמנים, גם אם הדבר יביא להחרפת היחסים עם טורקיה. השיעור הגבוה ביותר (53%) סברו כי ישראל צריכה לעשות מהלך כזה, אם כי שיעור גבוה במיוחד (29%) ציינו כי אינם יודעים.

האם גם ישראל צריכה להכיר בשואת הארמנים, גם אם הדבר יחריף את העוינות מצד טורקיה? (% , כלל המדגם, ערבים, יהודים ויהודים לפי מחנה פוליטי)

מדד הקול הישראלי אפריל 2021 נערך על-ידי מרכז ויטרבי לחקר דעת קהל והמדיניות במכון הישראלי לדמוקרטיה. בסקר, שנערך באינטרנט ובטלפון (השלמות של קבוצות שאינן מיוצגות כראוי במרשתת) בין התאריכים 26-28/4/2021, רואיינו 612 איש ואשה בשפה העברית ו-150 בשפה הערבית, המהווים מדגם ארצי מייצג של כלל האוכלוסייה הבוגרת בישראל בגילאי 18 ומעלה. טעות הדגימה המרבית לכלל המדגם $\pm 3.59\%$ ברמת ביטחון של 95%. עבודת השדה בוצעה על ידי מכון מדגם. לקובץ הנתונים המלא ראו:

<https://dataisrael.idi.org.il>